



Katılım Bankacılığında Aktif Kârlılığı ve Özkaynak Kârlılığı Üzerine Etki Eden Faktörler

Factors Affecting Return on Assets and Return on Equity in Participation Banking

Serkan Demirel^a Ahmet Ulusoy^b Gizem Varol^c

^aDr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, İstanbul/Türkiye, sdemirel@gelisim.edu.tr, ORCID: [0000-0002-7285-1504](https://orcid.org/0000-0002-7285-1504) (Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

^bProf.Dr., Yükseköğretim Kurulu, Ankara/Türkiye, ahmetulusoy61@live.com, ORCID: [0000-0001-8407-2770](https://orcid.org/0000-0001-8407-2770)

^cArş.Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, İstanbul/Türkiye, gizemvaroll@gmail.com, ORCID: [0000-0002-2385-2586](https://orcid.org/0000-0002-2385-2586)

MAKALE BİLGİSİ

ÖZ

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler

Katılım Bankacılığı
Aktif Kârlılık
Öz Kaynak Kârlılığı
Panel Veri Analizi

Geliş Tarihi: 04 Temmuz 2024

Kabul Tarihi: 08 Ekim 2024

Bu çalışmada, Türkiye'deki katılım bankalarının finansal performansını değerlendirmek amacıyla 2016:Q1-2023:Q4 dönemlerindeki finansal verileri içeren bir veri seti kullanılmıştır. Veri seti; Albaraka, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Vakıf Katılım ve Ziraat Katılım bankalarının her bir çeyrek dönem için çeşitli finansal göstergelerini kapsamakta ve toplamda 160 gözlem içermektedir. Çalışmada aktif karlılık ve özkaynak karlılığı bağımlı değişken; büyüme oranı, kredi temerrüt takas oranı, finansal hizmetlere güven değişkeni, döviz kuru ve kar pay oranı bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Çalışmada, bankaların finansal performansını belirleyen faktörlerin analiz edilmesinde hem zaman, hem de yatay kesit etkilerini dikkate alan panel veri analizi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, kredi temerrüt takası, döviz kuru ve kar pay oranının katılım bankalarının performansı üzerinde anlamlı etkileri bulunmaktadır. Ayrıca büyümenin aktif karlılık üzerindeki etkisi anlamlı iken özkaynak karlılığı üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Finansal hizmetlere güvenin ise katılım bankalarının performansı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article Type

Research Article

Keywords

Participation Banking
Return on Assets
Return on Equity
Panel Data Analysis

Received: Jul, 22, 2024

Accepted: Oct, 08, 2024

In this study, a dataset containing financial data from the period 2016:Q1-2023:Q4 is used to evaluate the financial performance of participation banks in Turkey. The dataset covers various financial indicators for each quarter of Albaraka, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Vakıf Katılım and Ziraat Katılım banks. The dataset contains a total of 160 observations. Return on assets and return on equity were used as dependent variables in the study. Independent variables were determined as growth rate, credit default swap rate, trust in financial services variable, exchange rate and profit sharing ratio. In the study, panel data analysis, which takes into account both time and cross-section effects, was used to analyze the factors determining the financial performance of banks. According to the findings of the research, credit default swap, exchange rate, and profit share ratio have significant effects on the performance of participation banks. Additionally, while growth has a significant impact on return on assets, it does not have a significant effect on return on equity. The study also concludes that the trust in financial services does not significantly affect the performance of participation banks.

Extended Abstract

Aim: Participation banking, as one of the innovative approaches in the financial system, draws attention especially by offering services based on Islamic finance principles. This banking model aims to offer ethical and sustainable financial solutions to its customers by adopting the principles of interest-free banking. The main purpose of participation banking is to bring investors and entrepreneurs together based on the principle of participation in profit and loss. In this context,

Atıf/Cite as: Demirel, S., Ulusoy, A. ve Varol, G. (2024). Katılım Bankacılığında Aktif Kârlılığı ve Özkaynak Kârlılığı Üzerine Etki Eden Faktörler. *Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi*, 8(2), 398-420.



Bu makale, [Creative Commons Atıf \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) lisansının hüküm ve koşulları altında dağıtılan açık erişimli bir makaledir. / This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) license.

two important financial indicators that evaluate the performance of participation banks are return on assets (ROA) and return on equity (ROE).

Return on assets is an indicator that measures how effectively a bank can use its assets. High return on assets indicates that the bank generates income by using its assets efficiently. Return on equity, on the other hand, expresses how profitably the bank can use its equity and plays a critical role in understanding the bank's return on capital for investors.

There are various macroeconomic and microeconomic factors that affect the return on assets and return on equity of participation banks. These factors include growth rate, credit default swap rate (CDS), trust in financial services, exchange rate and profit sharing rate. In this study, the effects of these factors on the active profitability and equity profitability of participation banks will be examined in detail.

The general growth rate of an economy has a direct impact on the performance of banks. During periods of economic growth, banks' credit demands and investment opportunities increase with the increase in commercial activities. This can positively affect the income and profitability rates of participation banks.

The Credit Default Swap Rate CDS rate indicates the risk premium demanded by investors in response to the risk of a country or company not being able to pay its debts. High CDS rates can increase banks' borrowing costs due to increased risk perception, which can negatively affect active profitability and equity profitability.

Trust in financial services directly affects the reputation and customer loyalty of banks. High levels of trust expand the customer base and allow banks to offer more financial products and services. This can increase the profitability of banks. Exchange rate fluctuations affect banks' assets and liabilities in foreign currency. Especially sudden changes in exchange rates can directly affect banks' financial structure and profitability. Banks that cannot effectively manage exchange rate risk may face serious financial losses.

The profit sharing ratio in participation banks determines the profit shares distributed to customers. While high profit sharing ratios increase customers' tendency to prefer the bank, the bank may also have difficulty balancing its own profitability ratios. Therefore, careful determination of profit sharing ratios is important for banks to maintain their sustainable profitability.

Increasing the share received from the banking sector is extremely important. Because participation banks have an important role in growth, which is one of the basic macroeconomic targets of the country's economy, due to their funding of the real sector. Therefore, the profitability level of banks is one of the financial performance indicators. In this context, determining the variables affecting the profitability of banks is valuable in terms of showing which factors are of vital importance. The aim of this study is to determine the factors affecting the profitability of participation banks operating in Turkey and to contribute to the existing literature. This comprehensive analysis will help participation banks shape their strategic decisions and achieve sustainable growth targets. On the other hand, these analyses will contribute to a deeper understanding of the participation banking sector and will make a valuable contribution to the academic literature in this field.

Methods: In this study, a dataset containing financial data from the period 2016:Q1-2023:Q4 is used to evaluate the financial performance of participation banks in Turkey. The dataset covers various financial indicators of Albaraka, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Vakıf Katılım and Ziraat Katılım banks for each quarter. The dataset contains a total of 160 observations. Return on assets and return on equity were used as dependent variables in the study. The independent variables were determined as growth rate, credit default swap rate, trust in financial services variable, exchange rate and profit-sharing ratio. In the study, panel data analysis, which takes into account

both time and cross-section effects, was used to analyze the factors determining the financial performance of banks.

Findings and Conclusion: According to the findings of the study, while the trust index in financial services has an insignificant impact on the performance of participation banks, exchange rates and profit-sharing ratios have significant and positive effects on their performance. These factors have contributed to a more profitable and sustainable performance for participation banks. The high level of significance of the positive effects of exchange rates in both models indicates that participation banks are active in international markets. On the other hand, growth was found to be significant for return on assets but insignificant for return on equity. This suggests that growth negatively impacts asset profitability and that participation banks are unable to utilize their assets efficiently as they expand. The insignificance of growth's effect on return on equity implies that the use of equity instead of debt for financing growth is inadequate, or that equity returns are not significantly impacted by growth. Credit default risk exhibited a significant and negative effect in both models, indicating that participation banks are perceived as high-risk by the market, and the increasing borrowing costs adversely affect their profitability. This highlights the need for participation banks to make improvements in risk management.

1. Giriş

Katılım bankacılığı, finansal sistemdeki yenilikçi yaklaşımlardan biri olarak, özellikle İslami finans prensiplerine dayalı hizmetler sunmasıyla dikkat çekmektedir. Bu bankacılık modeli, faizsiz bankacılık prensiplerini benimseyerek, müşterilerine etik ve sürdürülebilir finansal çözümler sunmayı amaçlar. Katılım bankacılığının temel amacı, kar ve zarara katılım esasına dayalı olarak yatırımcı ve girişimcileri bir araya getirmektir. Bu bağlamda, katılım bankalarının performansını değerlendiren iki önemli finansal gösterge, aktif kârlılığı (Return on Assets-ROA) ve özkaynak kârlılığıdır (Return on Equity-ROE) (Yılmaz ve Özgür, 2021: 4).

Aktif kârlılığı, bir bankanın sahip olduğu varlıkları ne kadar etkin kullanabildiğini ölçen bir göstergedir. Yüksek aktif kârlılığı, bankanın varlıklarını verimli bir şekilde kullanarak gelir elde ettiğini gösterir. Özkaynak kârlılığı ise, bankanın özkaynaklarını ne kadar kârlı bir şekilde kullanabildiğini ifade eder ve yatırımcılar için bankanın sermaye getirisini anlamada kritik bir göstergedir. Katılım bankalarının aktif kârlılığı ve özkaynak kârlılığı üzerinde etkili olan çeşitli makroekonomik ve mikroekonomik faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler arasında büyüme oranı, kredi temerrüt takas oranı (Credit Default Swap-CDS), finansal hizmetlere duyulan güven, döviz kuru ve kârpayı oranı yer almaktadır. Bu çalışmada, söz konusu faktörlerin katılım bankalarının aktif kârlılığı ve özkaynak kârlılığı üzerindeki etkileri detaylı bir şekilde incelenecektir (Abduh ve İssa, 2018: 13).

Bir ekonominin genel büyüme oranı, bankaların performansı üzerinde doğrudan etkilidir. Ekonomik büyüme dönemlerinde, üretim ve ticari faaliyetlerin artmasıyla birlikte bankalara kredi talepleri ve yatırım fırsatları da artar. Bu durum, katılım bankalarının gelirlerini ve kârlılık oranlarını olumlu yönde etkileyebilir.

Kredi Temerrüt Takas Oranı (CDS), bir ülkenin veya şirketin borçlarını ödeyememe riskine karşılık yatırımcıların talep ettiği risk primini gösterir. Yüksek CDS oranları, artan risk algısı nedeniyle bankaların borçlanma maliyetlerini artırabilir ve bu da aktif kârlılığı ve özkaynak kârlılığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Bartram vd., 2019: 248).

Finansal hizmetlere duyulan güven, bankaların itibarını ve müşteri sadakatini doğrudan etkiler. Yüksek güven seviyeleri, müşteri tabanını genişletir ve bankaların daha fazla finansal ürün ve hizmet sunmasına olanak tanır. Bu durum, bankaların kârlılığını artırabilir (Tüzün ve Ceylan, 2018: 596).

Döviz kuru dalgalanmaları, bankaların döviz cinsinden varlık ve yükümlülüklerini etkiler. Özellikle döviz kurlarındaki ani değişimler, bankaların mali yapısını ve kârlılığını doğrudan etkileyebilir. Döviz kuru riskini etkin bir şekilde yönetemeyen bankalar, ciddi finansal kayıplarla karşı karşıya kalabilirler (Brischetto ve Voss, 2021: 659).

Katılım bankalarında kâr payı oranı, müşterilere dağıtılan kâr paylarını belirler. Yüksek kâr payı oranları, müşterilerin bankayı tercih etme eğilimini artırırken, bankayı kendi karlılık oranlarını dengelemekte zorlayabilir. Bu nedenle, kâr payı oranlarının dikkatli bir şekilde belirlenmesi, bankaların sürdürülebilir kârlılıklarını korumaları açısından önemlidir.

Bankacılık sektöründen alınan payın artırılması son derece önemlidir. Çünkü katılım bankaları, ülke ekonomisinin temel makroekonomik hedeflerinden biri olan büyümede, tüm sektörleri fonlamaları nedeniyle, önemli bir role sahiptir. Bu nedenle bankaların kârlılık düzeyi finansal performansı yansıtan göstergelerinden biridir. Bu bağlamda bankaların kârlılığını etkileyen değişkenlerin belirlenmesi, hangi faktörlerin hayati önem taşıdığını göstermesi açısından değerlidir.

Yukarıda özetlenen bilgiler doğrultusunda çalışmanın amacı olarak; katılım bankacılığı sektörünün daha derinlemesine anlaşılması, Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının kârlılığını etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve literatüre katkıda bulunulması hedeflenmiştir. Çalışma kapsamında yapılan analizlerle katılım bankalarının stratejik kararlarını şekillendirmede ve sürdürülebilir büyüme hedeflerine ulaşmada yol gösterici (yardımcı) olabilme düşünülmüştür.

2. Katılım Bankacılığı

Kâr ve zarar paylaşımı esasına göre faaliyet gösteren ve İslami Bankacılık olarak da adlandırılan katılım bankacılığının küresel finans sistemindeki önemi her geçen gün artmaktadır. Günümüzde İslami bankaların sadece İslam ülkeleriyle sınırlı kalmayıp tüm dünyaya yayılmış olması bunun açık bir göstergesidir (Hasan ve Dridi, 2010: 8; Aris, 2010: 102).

Özellikle 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik kriz, dünya çapında kalkınma bankalarına olan ilgiyi artırmıştır. Küresel ekonomik kriz sırasında konvansiyonel bankacılık sistemine olan güven ciddi şekilde sarsılırken, katılım bankacılık sistemi finansal performansıyla krizlere dayanıklı bir yapıya sahip olduğunu kanıtlamış ve güvenilirliği artmıştır.

Dünyada “İslami Bankacılık” ve “Faizsiz Bankacılık” olarak adlandırılan bu sistem, Türkiye’de 1985 yılında “Özel Finans Kuruluşları” ile başlamıştır. 2005 yılında çıkarılan Bankacılık Kanunu ile isimleri “Katılım Bankası” olarak değişmiştir.

İslami finans ve bankacılığın küresel finans sistemi içindeki büyüklüğünün giderek arttığı görülmektedir. İslami finans sektörü varlıkları 2017 yılında 2.44 trilyon ABD dolarına yükselmiş ve bu rakamın 2023 yılında yaklaşık 3.8 trilyon ABD doları civarında gerçekleşmesi beklenmektedir. Ayrıca, 2017 yılında uluslararası faizsiz finans sisteminde faaliyet gösteren 1389 kuruluştan 505’i faizsiz bankacılık temelinde hizmet veren İslami bankalardır. Söz konusu İslami bankaların toplam aktifleri 2017 yılında 1.72 trilyon ABD dolarına ulaşmıştır (ICD-Thomson Reuters, 2018).

Katılım bankaları, ticari ve sınai üretim için gerekli olan hammadde, yarı mamul veya mamul madde sağlanmasına yönelik fon kullanımını gerçekleştirmektedir. Katılım bankalarında faizli, belirsizlik içeren aşırı riskli ve spekülâtif işlemler uygulanmaz. Ayrıca, İslami açıdan yasak olan alkollü içecek, domuz eti ve ürünleri, kumar ve şans oyunları gibi konularda işlem yapılmaz (TKBB, 2021).

Son 10 yılda, fintek, dijital bankacılık ve yapay zekâ yatırımları, İslami bankacılığın gelişiminde en büyük etkiyi sağlamıştır. Bu dönemde; Asya'da Malezya ve Endonezya, Orta Doğu'da Bahreyn ve Suudi Arabistan, Avrupa'da ise Türkiye ve Birleşik Krallık gibi ülkelerde birçok yeni dijital katılım bankası faaliyete geçmiştir. Önümüzdeki dönemde sistemin genelinde dijital dönüşümün ivmelenerek süreceği öngörülmektedir.

Bunun yanı sıra, İslami finans sektörü, İslam hukukunun gereklilikleri ile Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin amaçları arasındaki büyük uyum ve entegrasyon nedeniyle küresel olarak sürdürülebilirlik alanında önemli ve büyüyen bir rol oynamaya devam etmektedir.

Türkiye'de sayıları 6'ya yükselen katılım bankalarının (Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Ziraat Katılım ve 2019 yılında Türkiye'de faaliyete başlayan Vakıf Katılım ve Emlak Katılım Bankası) sektör payı her geçen gün artmış olmakla birlikte henüz istenilen düzeyde değildir. Kriz sonrası dönemde katılım bankalarının sektördeki payı 2009 yılında %4.03'e, 2010 yılında %4.31'e, 2011 yılında %4.61'e ve 2012 yılında %5.13'e yükselmiştir. 2013 yılı itibarıyla katılım bankacılığının sektördeki payı %5.55 ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Bu oran 2017 yılında %4.92, 2021 yılında %7.8, ve 2023 yılında %8.7 olarak gerçekleşmiştir (TKBB, 2023; BDDK, 2024).

Tablo 1: Katılım Bankalarının Aktif Gelişimi ve Sektör İçindeki Payı (Milyon TL, 2017-2023)

Yıl	Toplam Aktifler	Değişim (%)	Sektörel Pay (%)
2017	160 136	20.5	4.9
2018	206 931	29.2	5.4
2019	284 459	37.5	6.3
2020	437 119	53.7	7.2
2021	717 338	64.1	7.8
2022	1 187 615	65.6	8.3
2023	2 040 195	71.8	8.7

Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB), Erişim Tarihi: 13 Aralık 2019, www.tkbb.org.tr; BDDK, <https://www.bddk.org.tr/>

Katılım bankalarının 2023 faaliyet döneminde toplam aktifleri %71.8 artarak 2 040 195 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bu sonuçlarla sektörün bankacılık toplam aktifleri içerisindeki payı da %8.7'ye yükselmiştir. Dönem sonunda özkaynak toplamı ise %70.8 artışla 143.9 milyar TL'ye yükselmiştir.

Sektör, yine 2022 sonuna göre %79.3 artırarak elde ettiği 53.2 milyar TL net kârla sürdürülebilir kârlılık patikasında da mesafe aldığı ortaya koymuştur. Sektörün sermaye yeterliliği standart rasyosu ise %21.38 ile bankacılık sektör ortalamasının (%19.06) üzerindedir (TKBB, 2023).

3. Literatür

Khravish (2011) 2000-2010 yılları arasında Ürdün ticari bankaları üzerinde yaptığı çalışmada; aktif karlılık ile büyüklük, kaldıraç, sermaye yeterlilik oranı, net faiz marjı ve gider yönetimi verimlilik arasında pozitif; aktif kârlılık ile GSYİH ve enflasyon arasında ise negatif ilişki olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Gul vd. (2011) çalışmalarında, 2005-2009 döneminde Pakistan'da faaliyet gösteren 15 İslami bankanın kârlılığı üzerindeki iç ve dış faktörler arasındaki bağlantıyı incelemişlerdir. Araştırmada varlıklar, krediler, özkaynaklar, mevduatlar, enflasyon ve piyasa kapitalizasyonu gibi değişkenler bağımsız değişkenler olarak kullanılırken, ROA (Aktif Karlılık), ROE (Özkaynak Karlılığı), Sermaye Getirisi ve Net Faiz Marjı bağımlı değişkenler olarak belirlenmiştir. Sonuçlar, Pakistan bankalarının

kârlılığı üzerinde hem iç hem de dış faktörlerin güçlü bir etkisi olduğu ve bu kârlılığın Pakistan'ın Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nda (GSYİH) ilerlemeye yol açtığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Alper ve Anbar (2011) çalışması, 2002-2010 dönemi için Türk bankalarının performansını incelemiş ve aktife göre getiri (ROA) ile öz sermayeye göre getiri (ROE) değişkenlerini performans göstergesi olarak kullanmıştır. Bu çalışmada, banka büyüklüğü, faiz dışı oranı ve reel faiz oranının bankaların kârlılığını anlamlı bir şekilde etkilediği bulunmuştur. Yani, daha büyük bankaların ve faiz dışı gelir oranı yüksek olan bankaların daha kârlı olduğu ve reel faiz oranlarının kârlılığı artırdığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, mevduatlar, enflasyon, GSYH, likidite ve faiz marjının bankaların performansı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, Türk bankacılık sektöründe kârlılığı etkileyen ana faktörlerin daha çok içsel bankacılık faaliyetlerine ve makroekonomik değişkenlerden ziyade bankanın büyüklüğüne ve gelir yapısına dayalı olduğunu göstermektedir.

Zeitun (2012) çalışması, Körfez Birliği ülkelerinde yabancı banka sahipliği, bankaya özgü değişkenler ve makroekonomik göstergelerin katılım ve geleneksel bankaların performansı üzerindeki etkilerini inceleyerek önemli bulgular ortaya koymuştur. Makroekonomik göstergelerle (GSYH ve enflasyon) bankaların performansı arasındaki ilişki, ekonomik ortamın bankacılık sektörü üzerindeki etkisini ortaya koymuştur. Ekonomik büyüme bankaların performansını desteklerken, yüksek enflasyonun performans üzerinde olumsuz etkileri görülmüştür.

Amba ve Almurharreq (2013) çalışması, 2006-2009 döneminde Körfez Arap Birliği ülkelerinde katılım ve geleneksel bankaların performansını etkileyen faktörleri ve finansal krizin etkilerini analiz etmiştir. Çalışmada, bankaların kârlılığını ölçmek için aktife göre getiri (ROA), öz sermayeye göre getiri (ROE) ve faiz marjı (NIM) kullanılmıştır. Bulgular, finansal kriz dönemlerinde katılım bankalarının sermaye yapısının geleneksel bankalardan daha sağlam olduğunu, buna karşılık geleneksel bankaların likidite yönetiminde katılım bankalarından daha başarılı olduklarını göstermiştir. Katılım bankalarının kriz dönemlerinde daha dayanıklı olmalarının, risk paylaşımı ve varlığa dayalı finansman modellerinin sağlam sermaye yapısına katkıda bulunmasıyla ilişkili olduğu söylenebilir. Diğer yandan, geleneksel bankaların geniş mevduat tabanları ve likiditeye erişim kolaylıkları sayesinde likidite sıkıntılarını daha etkin bir şekilde yönetebildikleri anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar, bankaların krizlere karşı dirençlerini artırmak için sermaye yeterliliği ve likidite yönetimi gibi alanlara odaklanmaları gerektiğini ortaya koymuştur.

Riaz (2013) 2006-2010 yılları arasında banka kârlılığı üzerine bir çalışma yürütmüş ve kredi riski ile faiz oranının Pakistan bankalarının kârlılığını etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Obamuyi (2013) 2006-2012 yılları arasında Nijerya'daki 20 ticari banka üzerinde bir çalışma yürütmüş ve banka kârlılığı üzerinde makroekonomik değişkenlerin etkisini belirlemek için sabit etkili model kullanmıştır. Çalışma, banka sermayesinin, büyüklüğünün, faiz geliri ve gider yönetimi verimliliğinin ve olumlu ekonomik koşulların daha yüksek banka performansına ve büyümesine katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur.

Gökalp (2014) çalışmasında finansal krizlerin bankacılık sektörüne olan etkilerini araştırmıştır. Çalışmada kullanılan t-testi, ticari bankalar ve katılım bankalarının kârlılıklarının krizden nasıl etkilendiğini istatistiksel olarak incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, finansal krizler hem ticari bankaların hem de katılım bankalarının kârlılıklarında olumsuz etkiler yaratmıştır. Ancak, katılım bankalarının krizden daha fazla etkilendiği tespit edilmiştir. Bu sonuç, katılım bankalarının kriz dönemlerinde daha kırılgan olabileceğini veya kriz yönetiminde ticari bankalara kıyasla daha az etkili olabileceklerini düşündürmektedir.

Khan vd. (2014) çalışmalarında, Pakistan'da İslami bankacılık sektöründe kârlılığı etkileyen iç ve dış faktörleri incelemiştir. 2007-2014 döneminde yapılan bu analizde, bankaya özgü faktörler ve dış faktörler bağımsız değişkenler olarak kullanılmıştır. Çalışmada, kârlılığı ölçmek için bağımlı değişken olarak ROA (Aktif Karlılık), ROE (Özkaynak Karlılığı) ve Hisse Başına Kazanç (EPS)

- Earnings Per Share) kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları, kredi miktarındaki artış ile aktif karlılık arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, İslami bankacılık sektörünün karlılığının dış faktörlerden önemli ölçüde etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Pan ve Pan (2014) tarafından yapılan çalışmada, 1998 yılından itibaren Çin borsasında işlem gören 10 bankadan oluşan bir panel kullanarak, dış faktörlerin Çin'in sermaye piyasasına olası etkileri incelenmiştir. Çalışmada Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH), para arzı büyümesi, kredi faiz oranları, enflasyon oranları ve brüt hisse senedi fiyatları gibi değişkenlerin bankaların aktif kârlılığı üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, makro ekonomik unsurların bankaların kârlılığı üzerinde belirli bir etkiye sahip olduğu doğrulanmıştır. Bu sonuçlar, bankaların performansının sadece içsel yönetim stratejileri ve operasyonel verimlilikle değil, aynı zamanda ekonomik çevredeki değişkenlerden de önemli ölçüde etkilendiğini göstermektedir.

Samad (2015) çalışmasında Bangladeş bankacılık sektörünün karlılığını etkileyen faktörleri incelemiştir. Çalışma, 42 Bangladeşli ticari bankadan oluşan bir panel veri seti üzerinde yürütülmüştür. Çalışmada banka finansal riski, banka operasyonel verimliliği ve banka büyüklükleri gibi banka özelinde değişkenler kullanılmış ve ekonomik büyüme gibi makroekonomik değişkenlerin banka karları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bulgular, kredi mevduat oranı, kredi zarar karşılığı/toplam varlıklar, öz sermaye/toplam varlıklar ve faaliyet giderleri/toplam varlıklar gibi faktörlerin karlılık üzerinde önemli etkileri olduğu yönündedir. Diğer yandan banka büyüklükleri ve makroekonomik değişkenlerin kârlar üzerinde hiçbir etkisinin olmadığı ifade edilmiştir.

Mahmud vd., (2016) çalışmalarında Bangladeş'teki ticari bankaların kârlılığını etkileyen bankaya özgü değişkenleri belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmada toplam 15 ticari bankanın 2003-2013 yılları arasındaki finansal raporları veri olarak kullanılmıştır. Bağımlı değişken olarak varlık getirisi, bağımsız değişken olarak ise sermaye yeterlilik oranı, borçlanma oranı (risk), likidite, sorunlu kredi oranı, faaliyet gideri oranı ve banka büyüklüğü gibi değişkenler kullanılmıştır. Veriler Panel veri analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Sonuçlar, büyüklük, faaliyet gideri, borçlanma oranı ve sermayenin Bangladeş'teki banka kârlılığını etkileyen önemli değişkenler olduğunu göstermiştir.

Adekola (2016) çalışmasında, Nijerya'da bankaların kârlılığı ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma, 2005-2014 döneminde Nijerya'da faaliyet gösteren tüm bankalar için Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH), Özkaynak Getirisi ve İstihdam Edilen Sermaye Getirisi değişkenlerini kullanarak bir regresyon analizi gerçekleştirmiştir. Sonuçlar, bankaların kârlılığı ile Nijerya'nın ekonomik büyümesi arasında doğrudan bir ilişki olduğu yönündedir.

Karakuş ve Küçük (2016) çalışmalarında, 2010-2014 dönemi için Türkiye'deki katılım bankalarının kârlılığını etkileyen makroekonomik faktörleri analiz etmiş ve bu faktörlerin bankaların performansı üzerindeki etkilerini ortaya koymuşlardır. Çalışmanın sonuçları, döviz kuru, GSYH, TÜFE ve duran varlıklar/aktif toplamı gibi değişkenlerin katılım bankalarının performansını olumsuz etkilediğini, çalışan sayısının ise olumlu etkilediğini göstermektedir. Ayrıca, sanayi üretim endeksi, bankacılık sektörü kredi hacmi, işsizlik oranı ve bankalarca açılan kredilere uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranının aktif kârlılık üzerinde pozitif etkisi olduğu tespit edilmiştir. Öz kaynak kârlılığı üzerinde ise saatlik kazanç endeksi, diğer faaliyet giderleri/toplam aktifler oranı, bilanço dışı yükümlülükler/toplam aktif oranı ve kısa vadeli krediler/toplam krediler oranının pozitif, reel kesim güven endeksi, işsizlik oranı ve alınan krediler/toplam aktif oranının negatif etkileri belirlenmiştir. Bu bulgular, bankaların performansını artırmak için çalışan sayısını artırma ve kredi hacmini genişletme gibi stratejik adımlar atmaları gerektiğini, aynı zamanda döviz kuru ve enflasyon gibi makroekonomik faktörlerin olumsuz etkilerini minimize etmek için uygun risk yönetimi stratejileri geliştirmeleri gerektiğini göstermektedir.

Aktaş ve Avcı (2017) çalışmalarında 2011-2015 dönemi için 7 ülkeden (Malezya, Suudi Arabistan, Katar, Kuveyt, İran, Birleşik Arap Emirlikleri ve Türkiye) alınan verileri kullanarak İslami bankaların performansını etkileyen finansal oranları belirlemek amacıyla veri zarflama analizi (VZA) ve panel veri analizi gerçekleştirmiştir. Çalışma kapsamında Veri Zarflama Analizi için toplanan fonlar, sabit kıymetler, öz sermaye ve personel giderleri girdi değişkenleri, sağlanan fonlar ve diğer aktif varlıklar ise çıktı değişkenleri olarak kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, bankaların varlık kârlılığı ve borç oranı İslami bankaların performansı üzerinde pozitif etkiye sahipken; öz sermaye getirisi ve kredi mevduat oranı negatif etkiye sahiptir.

Asadullah (2017) çalışmasında Pakistan'daki 5 İslami bankanın 2006-2015 dönemi için karlılık belirleyicilerini araştırmak amacıyla içsel ve makroekonomik göstergeleri kullanarak panel veri analizi uygulamıştır. Çalışmada, karlılığın bir göstergesi olarak varlık getirisi (ROA) bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Banka büyüklüğü ve likidite bağımsız içsel değişkenler olarak belirlenirken, enflasyon ve gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH) bağımsız makroekonomik değişkenler olarak seçilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, likiditenin İslami bankaların karlılığı üzerinde pozitif etkisi varken, banka büyüklüğünün negatif etkisi söz konusu olmuştur. Ayrıca, gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH) ve enflasyon gibi makroekonomik değişkenlerin İslami bankaların karlılığı üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Dodi vd. (2018), Endonezya'daki İslami bankaların 2008-2017 dönemi için karlılığını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla çalışmalarında genelleştirilmiş momentler yöntemini (GMM) kullanmışlardır. Çalışmada, varlık getirisi (ROA) ve öz sermaye getirisi (ROE) bağımlı değişkenler olarak belirlenmiştir. Sermaye yeterliliği, kredi riski, likidite riski ve banka büyüklüğü bankaya özgü bağımsız değişkenler olarak belirlenirken, gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH) ve enflasyon makroekonomik bağımsız değişkenler olarak belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, banka büyüklüğünün varlık getirisi (ROA) ve öz sermaye getirisi (ROE) üzerinde pozitif bir etkisi varken; sermaye yeterliliği, kredi riski ve likiditenin negatif bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Makroekonomik değişkenlerden sadece enflasyonun karlılık üzerinde pozitif bir etkisi olduğu ve GSYİH'nin kârlılık üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirlenmiştir.

Demez vd. (2018) çalışmalarında, Türkiye'de faaliyet gösteren üç İslami ve dokuz mevduat bankasının 2010-2015 yılları arasındaki performanslarını panel veri modeli kullanarak analiz etmişlerdir. Elde edilen veriler ışığında, mevduat bankalarının performanslarının banka büyüklüğü, rezervler, reel efektif döviz kuru ve reel faiz oranı değişkenlerinden etkilendiği belirlenmiştir. Diğer yandan, İslami bankaların performanslarının ise banka büyüklüğü, mevduat oranı, rezervler, pazar yoğunluğu, reel efektif döviz kuru ve reel faiz oranı değişkenlerinden daha fazla etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, İslami bankaların performansını etkileyen faktörlerin çeşitliliğinin, mevduat bankalarına kıyasla daha geniş olduğunu göstermektedir. İslami bankaların pazar yoğunluğu ve mevduat oranı gibi ilave değişkenlerden de etkilenmesi, bu bankaların performanslarını optimize etmek için daha karmaşık bir yönetim stratejisine ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, hem İslami hem de mevduat bankalarının reel efektif döviz kuru ve reel faiz oranı gibi makroekonomik değişkenlerden etkilenmesi, ekonomik dalgalanmaların banka performansı üzerindeki kritik rolünü vurgulamaktadır.

Aydın (2019) çalışmasında, Türk bankalarının kârlılığına etki eden faktörleri bankaya özgü, sektöre özgü ve makro ekonomik faktörler olarak sınıflandırmış ve panel veri analizi yöntemi ile bu faktörlerin etkilerini tahmin etmeye çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, aktif kârlılık (ROA) üzerinde kredi riski, banka büyüklüğü, faaliyet giderleri, banka sermayesi, faiz dışı gelirler ve ekonomik büyüme değişkenleri istatistiksel olarak anlamlı etkiye sahiptir. Özkaynak kârlılığı (ROE) ile ilgili modelde ise banka büyüklüğü, faaliyet giderleri, faiz gelirleri, faiz dışı gelirler, enflasyon oranı ve sektörel yoğunlaşma gibi değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı etkiler gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgular, bankaların kârlılığının sadece içsel yönetim stratejileri ve operasyonel verimlilikle değil, aynı zamanda geniş ekonomik çevredeki değişkenlerden de önemli ölçüde

etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bankalar, kârlılıklarını artırmak için kredi riskini yönetmeli, faaliyet giderlerini kontrol altında tutmalı ve gelir kaynaklarını çeşitlendirmelidir.

Mimouni vd. (2019) çalışması ise, 2003-2014 döneminde Bahreyn, Bangladeş, Brunei, Gambia, Endonezya, Kuveyt, Malezya, Pakistan, Katar, Suudi Arabistan, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri ve Yemen’de sukuk piyasasının gelişiminin katılım ve geleneksel bankaların kârlılığı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Bu çalışmada, net faiz marjı/net kâr marjı ve varlığa göre getiri değişkenleri bankaların kârlılık göstergeleri olarak kullanılmıştır. Açıklayıcı değişkenler olarak sermaye yeterlilik oranı, kredi kaybı rezervleri/brüt krediler, gelir-maliyet oranı, likit varlıklar/mevduatlar ve kısa vadeli fonlama oranı, toplam varlıklar, risk ağırlıklı varlıkların toplam varlıklara oranı, sukuk piyasasının GSYH’ye oranı, Lerner endeksi, yıllık reel GSYH büyüme oranı ve enflasyon oranı kullanılmıştır. Çalışmanın bulguları, sukuk piyasası gelişiminin katılım bankalarının kârlılığını negatif etkilediğini, ancak geleneksel bankaların kârlılığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Bu, sukuk piyasasının katılım bankaları için rekabeti artırarak kârlılıklarını düşürdüğünü, geleneksel bankaların ise bu gelişmeden daha az etkilendiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, sukuk piyasası gelişiminin katılım bankalarının kârlılığı üzerindeki olumsuz etkisinin 2008 küresel finansal krizinden sonra daha düşük olduğu belirtilmiştir. Bu durum, kriz sonrası dönemde katılım bankalarının sukuk piyasası ile daha iyi başa çıktığını veya piyasadaki koşulların katılım bankaları lehine değiştiğini göstermektedir.

Kusumastuti ve Alam (2019), 2015-2017 dönemi için Endonezya'daki İslami bankaların kârlılığını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yöntemini kullanmıştır. Çalışmada, varlık getirisi (ROA) bağımlı değişken; sermaye yeterlilik oranı, faaliyet etkinliği oranı ve takipteki krediler bağımsız değişkenler olarak belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, faaliyet etkinliği bankaların varlık getirisi üzerinde anlamlı bir etkiye sahipken, sermaye yeterlilik oranı ve takipteki krediler bankaların varlık getirisi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir.

Supiyadi vd. (2019) tarafından yapılan araştırma, Endonezya'daki İslami bankalarının 2010-2017 dönemindeki kârlılığının iç ve dış belirleyicilerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, bankanın iç faktörlerinden sermaye yeterliliği, kredi riski ve varlık büyüklüğünün, banka kârlılığı üzerinde önemli ve olumsuz etkileri olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, yeterli sermaye yapısına sahip olmamanın, yüksek kredi riskinin ve büyük varlık portföyünün etkin yönetilememesinin kârlılığı düşürdüğünü göstermektedir. Likiditenin bankaların kârlılığı üzerinde olumlu ve önemli bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu, bankaların likidite durumlarının iyi yönetildiğinde kârlılıklarını artırabildiğini ve likiditenin bankalar için önemli bir performans göstergesi olduğunu göstermektedir. Dış etkenler açısından değerlendirildiğinde, sadece enflasyonun bankaların kârlılığı üzerinde önemli ve olumlu bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Enflasyon, bankaların faiz oranlarını ayarlamalarına ve gelirlerini artırmalarına yardımcı olabilmekte, bu da kârlılık üzerinde olumlu bir etki yaratabilmektedir. Diğer yandan, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın (GSYİH) bankaların kârlılığı üzerinde olumsuz ve önemli bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Bu, ekonomik büyümenin bankaların kârlılığına doğrudan bir katkı sağlamadığını, hatta olumsuz etkileyebileceğini göstermiştir.

Güler (2019) çalışmasında Türkiye’de faaliyet gösteren üç katılım bankası ve aktif büyüklüklerine göre ilk dört mevduat bankasının yer aldığı örneklemin 2015-2018 yılları arasındaki toplam on dört çeyrek dönemini kapsayan verileri panel veri analizi kullanarak belirlemeyi amaçlamıştır. Bu analizde, özkaynak kârlılığı (ROE) ve aktif kârlılık (ROA) bağımlı değişkenler olarak kullanılmıştır. Banka kârlılığını etkileyen birçok içsel faktör ise bağımsız değişkenler olarak değerlendirilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre, $\Delta K4$ (Net Faiz/Kâr Payı Geliri (Gideri) / Toplam Aktif) oranının katılım bankalarında kârlılığı arttırırken, mevduat bankalarında kârlılığı azalttığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, katılım bankalarının kârlılığını arttırmada net faiz ve kâr payı gelirlerinin

kritik bir rol oynadığını, buna karşılık mevduat bankalarında bu oranın kârlılık üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu göstermektedir. Katılım bankaları için faizsiz finansman yöntemlerinin ve kâr payı odaklı gelirlerin, bankaların genel kârlılık performansını olumlu yönde etkilediği, mevduat bankalarının ise faiz geliri ve gider yönetiminde farklı dinamiklere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuçlar, banka türlerine özgü stratejik yaklaşımların ve finansal yönetim politikalarının ne denli farklı olabileceğini vurgulamaktadır.

Parlakkaya vd., (2020) çalışmalarında, Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının kârlılığını etkileyen faktörleri belirlemeye çalışmışlardır. Bu kapsamda çalışmada üç katılım bankasının (Kuveyt Türk, Albaraka ve Türkiye Finans) 2006-2019 yılları arasındaki finansal tablolarından ve ülkenin çeşitli makroekonomik göstergelerinden elde edilen veriler kullanılarak panel veri tahmin yöntemleri kullanılmıştır. Bu çalışmada, sermaye yeterlilik oranı, banka büyüklüğü, kredi riski, operasyonel risk, operasyonel etkinlik, enflasyon ve GSMH büyüme oranının aktif getirisi (ROA) ve öz sermaye getirisi (ROE) üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; banka büyüklüğü, kredi riski, operasyonel etkinlik ve enflasyon oranlarının ROA üzerinde etkisi bulunmaktadır. Ayrıca, kredi riski, operasyonel risk, operasyonel etkinlik ve enflasyon oranlarının ROE üzerindeki etkisi belirlenmiştir. Bankaların kârlılığı üzerinde etkisi olmayan bağımsız değişkenler ise sermaye yeterlilik oranı ve büyüme olarak belirlenmiştir. Ayrıca analiz sonuçlarına göre; katılım bankalarının kendine özgü değişkenlerinin, makroekonomik göstergelere göre banka kârlılığı üzerinde daha etkili olduğu ifade edilmiştir.

Sarıdoğan (2020) çalışmasında, 2005-2018 dönemi için Türkiye'deki katılım bankalarının kârlılığını etkileyen bankaya özgü faktörler, makroekonomik faktörler ve küresel finansal krizin etkilerini incelemiştir. Çalışmada, kârlılığın göstergesi olarak aktif kârlılık kullanılmıştır. Sonuçlara göre, net kâr payı geliri, toplam mevduat ve GSYH büyümesi katılım bankalarının kârlılığını olumlu yönde etkilerken, sorunlu krediler, toplam krediler ve enflasyon oranı kârlılığı olumsuz yönde etkilemiştir. Ayrıca, küresel finansal krizin de kârlılık üzerinde negatif bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, katılım bankalarının kârlılığını artırmak için net kâr payı gelirini ve toplam mevduatları artırmanın önemli olduğunu, sorunlu krediler ve enflasyon oranı gibi faktörlerin ise dikkatle yönetilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, küresel finansal krizlerin etkilerine karşı dayanıklılığı artıracak stratejilerin geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Abou Elseoud vd. (2020) çalışmalarında Bahreyn'deki İslami perakende bankaları kârlılığına etki eden banka-spesifik ve makroekonomik değişkenleri incelemişlerdir. 2013-2019 yılları arasında altı İslami perakende bankasının verileri kullanılmış ve Panel veri analizi ile analiz edilmiştir. Varlık Getirisi (ROA) ve Öz Sermaye Getirisi (ROE), bu çalışmada kullanılan iki ana kârlılık ölçüsüdür. Çalışmanın bulguları, banka büyüklüğünün bankaların ROA'sı ile anlamlı ve pozitif ilişkili olduğunu, operasyonel verimlilik ve GSYİH büyümesinin bankaların ROA'sı ile anlamlı ve negatif ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir. Sabit etkili regresyon modeli, kredi riski, operasyonel verimlilik ve GSYİH büyüme oranının bankaların ROE'si üzerinde anlamlı ve negatif etkisi, enflasyon oranının hem ROA hem de ROE üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı etkisi vardır.

Yılmaz ve Özgür (2021) yapmış oldukları çalışmada, Türkiye'deki 5 katılım bankasının 2015-2019 dönemi verilerini kullanarak kârlılığa etki eden içsel ve dışsal faktörleri panel veri analizi yöntemiyle belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma bulgularına göre, sermaye yeterlilik rasyosu ile kullanılan fonların kârlılığı anlamlı fakat negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu, sermaye yeterliliğinin yüksek olmasının ve fon kullanımının artmasının beklenenin aksine kârlılığı düşürebileceğini göstermektedir. Ayrıca, enflasyon oranı ve Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) büyüme oranı gibi dışsal faktörlerde anlamlı bir etki bulunamamıştır.

Ürgüp (2022) çalışması ise, 2015-2021 dönemi verilerini kullanarak, 6 katılım bankasının performansını analiz etmiştir. Bu çalışmada, banka büyüklüğü ile kârlılık arasında doğrusal olmayan ters U şeklinde bir ilişki bulunmuştur. Bu, belli bir büyüklüğe kadar bankaların

karlılığının arttığını, ancak bu büyüklük aşıldığında karlılığın azaldığını göstermektedir. Ayrıca, banka sermayesi, takibe düşen krediler, kullanılan fonlardaki büyüme ve kullanılan fonların toplanan fonlara oranı gibi değişkenlerin finansal performansı anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir. Bu bulgular, bankaların optimal büyüklüğe ulaştıktan sonra daha fazla büyümenin karlılığa zarar verebileceğini ve sermaye yönetimi, kredi riski ve fon kullanımı gibi faktörlere dikkat etmeleri gerektiğini göstermektedir.

Dağılğan (2023) çalışmasında 2016:1-2021:3 dönemlerinde faaliyet gösteren beş katılım bankasının kârlılık performanslarını Sistem GMM yöntemi ile analiz etmiştir. Analiz sonucunda, toplam kredi tutarındaki artış aktif kârlılığını artırırken, öz sermaye kârlılığına bir etkisi bulunmadığı tespit edilmiştir. Diğer yandan sorunlu kredilerdeki artışın öz sermaye kârlılığını olumsuz yönde etkilediği ifade edilmiştir. Toplam aktiflerde toplanan fonlar öz sermaye kârlılığını artırırken, verilen krediler aktif kârlılığını düşürmüştür. Son olarak Öz sermaye tutarındaki artışın öz sermaye kârlılığını arttırdığı ancak aktif kârlılığı düşürdüğü ifade edilmiştir.

Yukarıda incelenen literatürde gerek katılım gerek mevduat bankalarının karlılığını etkileyen içsel ve dışsal faktörler kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir.

4. Veri Seti ve Yöntem

Bu çalışmada, Türkiye'deki katılım bankalarının finansal performansını değerlendirmek amacıyla 2016:Q1-2023:Q4 dönemlerindeki finansal verileri içeren bir veri seti kullanılmıştır. Veri seti, Albaraka, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Vakıf Katılım ve Ziraat Katılım bankalarının her bir çeyrek dönem için çeşitli finansal göstergelerini kapsamaktadır. Bu çalışmada kullanılan veriler çeşitli kurumlardan temin edilmiştir. Aktif kârlılık (ROA), öz kaynak kârlılığı (ROE) ve kar pay oranı (KPO) verileri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından, finansal hizmetlere güven (FHG) ve döviz kuru (DK) verileri Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından, kredi temerrüt takas oranı (KTT) verileri Bloomberg'den alınmıştır. Büyüme oranı (BUYUME) verileri Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'ndan elde edilmiştir. Toplamda 160 gözlem içeren bu veri seti, aşağıdaki değişkenleri içermektedir:

Tablo 2: Değişkenlere Ait Bilgiler

Değişken Türü	Değişken	Açıklama
Bağımlı Değişken	ROA	Aktif Karlılık
	ROE	Özkaynak Karlılığı
Bağımsız Değişken	BUYUME	Büyüme Oranı
	KTT	Kredi Temerrüt Takası Oranı
	FHG	Finansal Hizmetlere Güven
	DK	Döviz Kuru
	KPO	Kar Payı Oranı

Veri seti, bankaların finansal performansını belirli bir dönemde detaylı bir şekilde incelemek ve analiz etmek amacıyla toplanmıştır. Çalışmada ROA ve ROE bağımlı değişken olarak kullanılmaktadır. Değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Gözlem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Minimum Değer	Maksimum Değer
ROA	160	0.0084	0.0076	0.0002	0.0408
ROE	160	0.1184	0.1281	0.0016	0.8422
BUYUME	160	5.8875	3.8752	0.8000	22.2000
KTT	160	388.2199	151.2235	174.4900	810.3900
FHG	160	158.9795	12.6988	130.5300	177.9300
DK	160	9.1850	7.1008	2.8931	29.3400
KPO	160	12.3549	4.5286	6.4000	32.2500

Tablo 3 incelendiğinde çalışma kapsamında yer alan beş bankadan elde edilen değişkenlere ait veriler 160 gözlemden oluşmaktadır. ROA, bankaların aktiflerinin ne kadar karlı olduğunu gösteren bir ölçüttür. Ortalama ROA değeri oldukça düşük (0.0084), bu da bankaların aktiflerinin genel olarak düşük bir kârlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Standart sapma da düşük olduğundan, ROA değerleri arasında büyük bir farklılık olmadığı söylenebilir. Minimum ve maksimum değerler arasında yaklaşık 200 kat fark olması, bazı bankaların aktiflerini daha kârlı bir şekilde kullandığını göstermektedir.

ROE, bankaların özkaynaklarının kârlılığını ölçer. Ortalama ROE (0.1184) bankaların özkaynaklarının nispeten daha yüksek kârlılıkla kullanıldığını göstermektedir. Standart sapma (0.1281) oldukça yüksek, bu da bankalar arasında önemli ölçüde değişkenlik olduğunu göstermektedir. Maksimum değer (0.8422) bazı bankaların özkaynaklarını oldukça etkin bir şekilde kullandığını göstermektedir.

Büyüme oranı, bankaların belirli bir dönemdeki büyüme performansını gösterir. Ortalama büyüme oranı (5.8875) makul düzeyde olup, bankaların büyüme performanslarının genel olarak iyi olduğunu gösterir. Standart sapmanın yüksek olması (3.8752) büyüme oranlarının bankalar arasında oldukça değişken olduğunu, maksimum değer (22.20) oldukça yüksek olması, bazı bankaların hızlı büyüme gösterdiğini işaret etmektedir.

KTT, bankaların kredi riskini ölçen bir göstergedir. Ortalama KTT değeri (388.2199), bankaların genel olarak yüksek kredi riskine sahip olduğunu gösteriyor. Standart sapmanın yüksek olması (151.2235) bankalar arasında kredi riski konusunda büyük farklılıklar olduğunu gösterir. Maksimum değer (810.39) oldukça yüksek olması, bazı bankaların çok yüksek kredi riski taşıdığı sonucuna ulaşılabilir.

FHG, bankaların finansal hizmetlerine duyulan güvenin bir göstergesidir. Ortalama değer (158.9795) finansal hizmetlere genel olarak yüksek bir güven olduğunu gösterir. Standart sapmanın düşük olması (12.6988) güven seviyelerinin bankalar arasında çok fazla farklılık göstermediğini işaret eder.

DK, bankaların faaliyet gösterdiği dönemdeki döviz kuru değerlerini ifade eder. Ortalama değer (9.1850), döviz kurunun ortalama seviyesini gösterir. Standart sapmanın yüksek olması (7.1008) döviz kurunun zaman içinde ve bankalar arasında büyük dalgalanmalar gösterdiğini işaret eder. Maksimum değer (29.34) oldukça yüksek olması, döviz kurunun bazı dönemlerde ve bankalar için ciddi şekilde dalgalandığını göstermektedir.

KPO, bankaların kar payı oranlarını gösterir. Ortalama değer (12.3549), bankaların genel olarak makul düzeyde kar payı dağıttığını gösterir. Standart sapma (4.5286) bankalar arasında kar payı oranlarının değişken olduğunu göstermektedir. Maksimum değer (32.25) oldukça yüksek olması, bazı bankaların çok yüksek kar payı oranları sunduğunu işaret eder.

Bu tanımlayıcı istatistikler, bankaların finansal performans göstergelerinde belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir. Özellikle, ROA ve ROE gibi performans ölçütlerinde büyük değişkenlikler, bankaların aktif ve özkaynaklarını kullanma etkinliğinin farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer değişkenlerde de benzer şekilde önemli dalgalanmalar gözlemlenmiştir. Bu veriler, bankaların finansal performansını etkileyen faktörleri daha detaylı analiz etmek için iyi bir temel oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, bankaların finansal performansını belirleyen faktörlerin analiz edilmesinde hem zaman hem de yatay kesit etkilerini dikkate alan panel veri analizi kullanılmıştır. Panel veri analizi hem zamana bağlı değişkenlikleri hem de bankalar arasındaki farklılıkları göz önünde bulundurarak daha kapsamlı bir analiz yapılmasını sağlar. Çalışmada, 2016:Q1-2023:Q4 dönemini kapsayan veriler kullanılmıştır. Bu veriler, Türkiye'deki katılım bankalarının çeşitli finansal

göstergelerini içermektedir. Analizler, Stata 14.2 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Stata, özellikle panel veri analizlerinde güçlü bir yazılım olarak literatürde sıklıkla önerilmektedir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda, bankaların finansal performansını etkileyen faktörleri incelemek için iki temel regresyon modeli geliştirilmiştir.

$$\text{Model 1: } ROA_{it} = \beta_0 + \beta_1 BUYUME_{it} + \beta_2 KTT_{it} + \beta_3 FHG_{it} + \beta_4 DK_{it} + \beta_5 KPO_{it} + u_{it} \quad (1)$$

$$\text{Model 2: } ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1 BUYUME_{it} + \beta_2 KTT_{it} + \beta_3 FHG_{it} + \beta_4 DK_{it} + \beta_5 KPO_{it} + u_{it} \quad (2)$$

Model 1, bankaların aktiflerinin karlılığını (ROA) etkileyen faktörleri analiz etmektedir. Bu model, bankaların aktiflerinin karlılığına etki eden faktörleri analiz ederek, bankaların hangi faktörlerden nasıl etkilendiğini anlamaya yönelik olarak kurulmuştur. Model 2, bankaların özkaynaklarının karlılığını (ROE) etkileyen faktörleri incelemektedir. Bu model, bankaların özkaynak karlılığına etki eden faktörleri analiz ederek, bankaların hangi faktörlerden nasıl etkilendiğini anlamaya yönelik olarak oluşturulmuştur. Bu çalışmada kullanılan modeller, bankaların finansal performanslarını etkileyen çeşitli finansal göstergeleri kapsamlı bir şekilde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Panel veri analizinin sağladığı avantajlar sayesinde, bankaların zaman içindeki performans değişiklikleri ve bu değişikliklere etki eden faktörler detaylı bir şekilde incelenmiştir.

5. Bulgular

Ekonomik ve finansal zaman serisi analizlerinde, değişkenlerin temel istatistiksel özelliklerinin belirlenmesi ve bu özelliklerin değerlendirilmesi, çalışmanın sonuçlarının doğruluğu ve geçerliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte, değişkenlerin durağan olup olmadıklarının incelenmesi, sahte regresyon olgusunun önüne geçmek ve model sonuçlarının güvenilirliğini artırmak için kritik bir ön adımdır.

Bu çalışmada, değişkenlerin durağanlık analizinden önce, birimler arasında herhangi bir korelasyon olup olmadığını belirlemek amacıyla Pesaran'ın CD testi (Cross-Sectional Dependence Test) uygulanmıştır. Bu test, panel veri setlerinde yatay kesit birimleri arasında bağımlılık olup olmadığını test ederek, birimler arası korelasyon varlığına dair bilgi sağlamaktadır.

Pesaran CD testinin test istatistiği aşağıdaki gibidir (Pesaran, 2004, s.5):

$$CD = \sqrt{\frac{2T}{N(N-1)} \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \hat{\rho}_{ij}} \quad (3)$$

Pesaran CD testi sonucunda, birimler arasında anlamlı bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, birimler arasında korelasyonun olduğu ve yatay kesit bağımlılığının bulunduğu anlamına gelmektedir.

Birimler arası bağımsızlık durumu, panel veri analizinde birim kök testlerinin uygulanması için kritik bir öneme sahiptir. Yatay kesit bağımlılığının olmadığı durumlarda, birinci kuşak panel birim kök testleri kullanılabilir. Bu çalışmada ise, birimler arasında korelasyon olduğundan dolayı, ikinci kuşak panel birim kök testlerinden birinci grup panel birim kök testi olan Levin, Lin ve Chu (LLC) panel birim kök testi ile değişkenlerin durağanlık durumu incelenmiştir. Bu testler, panel veri setlerinde ortak birim kök olup olmadığını değerlendirir ve bu değerlendirme, sahte regresyon riskini ortadan kaldırarak model sonuçlarının geçerliliğini artırmaktadır. LLC panel birim kök testinde aşağıdaki genişletilmiş Dickey Fuller (ADF) regresyonundan hareket edilmektedir (Levin vd., 2002, s.5).

$$\Delta Y_{it} = \rho Y_{it-1} + \sum_{L=1}^{P_i} \theta_{iL} \Delta Y_{it-L} + \alpha_{mt} d_{mt} + \varepsilon_{it} ; m = 1,2,3$$

Genel olarak, temel hipotez seride genel bir birim kök sürecinin varlığını göstermekte iken, alternatif hipotez durağanlığı ifade etmektedir (Yerdelen Tatoğlu, 2017: 23). Modelde $\rho=0$ temel hipotezi yansıtırken, $\rho<0$ alternatif hipotezi temsil etmektedir. Aşağıda değişkenlere ait LLC panel birim kök testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4: Levin, Lin ve Chu (LLC) Panel Birim Kök Testi

Değişkenler	I(0) Düzeyinde		I(1) Düzeyinde	
	İstatistik Değeri	Olasılık Değeri	İstatistik Değeri	Olasılık Değeri
ROA	-5.8199	0.0000*	-	-
ROE	-6.5838	0.0000*	-	-
BUYUME	-6.3297	0.0000*	-	-
KTT	-0.9102	0.1813	-6.6164	0.0000*
FHG	-4.5271	0.0000*	-	-
DK	14.9627	1.0000	-4.9187	0.0000*
KPO	3.2425	0.9994	-7.2610	0.0000*

Not: *, **, *** Sırasıyla değişkenlerin %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeylerinde durağan olduklarını ifade etmektedir.

Tablo 4'te yer alan birim kök test sonuçlarına göre, ROA, ROE, BÜYÜME ve FHG değişkenleri düzeyde durağandır ve p-değerleri 0.05'in altındadır, bu da bu değişkenlerin zamanla sabit bir ortalamaya ve varyansa sahip olduklarını gösterir. KTT, DK ve KPO değişkenleri ise düzeyde durağan değildir; p-değerleri 0.05'ten büyüktür. Ancak, bu değişkenlerin birinci dereceden farkları alındığında (I(1) düzeyinde), istatistik değerleri negatif ve p-değerleri 0.05'in altına düşmüştür, bu da bu fark alınmış serilerin durağan olduğunu gösterir. Yani, KTT, DK ve KPO değişkenlerinin birinci farkları alınarak modellenmeye dahil edilmesi gerekmektedir.

Durağanlıkları belirlenen bu değişkenlerin ardından, veri setinde birim veya zaman etkisinin var olup olmadığını değerlendirmek amacıyla Likelihood Ratio (LR) testi uygulanmıştır. Bu test, modeldeki sabit etkiler veya zaman etkilerinin varlığını değerlendirir ve modelin geçerliliği için önemli bir kontrol adıdır. LR testi (Likelihood Ratio) sonuçlarına göre, birim ve zaman etkilerinin modelde anlamlı olup olmadığı değerlendirilmiştir. Testin hipotezleri ve sonuçları her iki model için aşağıdaki gibidir:

Tablo 5: Birim veya Zaman Etkisinin Kontrolü: LR Testi Sonuçları

Hipotez	Modeller	LR Test	
		İstatistik Değeri	Olasılık Değeri
$H_0: \sigma^2_{\mu} = \lambda^2_t = 0$ $H_1: En az biri sıfırdan farklı$	Model 1	15.37	0.0005*
	Model 2	5.03	0.0807**

Not: *, **, *** sırasıyla değişkenlerin %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeylerinde durağan olduklarını ifade etmektedir.

Model 1 için, birim ve zaman etkileri içermeyen temel modele karşı bir iyileşme sağladığını değerlendiren Likelihood Ratio (LR) testi sonucunda, test istatistiği $\chi^2(2) = 15.37$ olarak bulunmuştur ve bu değer olasılık değeri (p-değeri) 0.0005 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç, p-değerinin 0.05'ten küçük olduğunu ve birim veya zaman etkisinin olmadığı temel hipotezinin ret edilmesi gerektiğini göstermektedir. Model 2 için ise $\chi^2(2) = 5.03$ olarak hesaplanmış olup, yine birim veya zaman etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Tek başına birim ve zaman etkisi incelendiğinde ise testin sonuçları aşağıdaki gibidir:

Tablo 6: Zaman Etkisinin Kontrolü: LR, Scorr, LM Testi Sonuçları

Modeller	LR Testi		Scorr Testi		LM Testi	
	İstatistik Değeri	Olasılık Değeri	İstatistik Değeri	Olasılık Değeri	İstatistik Değeri	Olasılık Değeri
Model 1	5.73	0.008*	13.93	0.000*	7.14	0.0038*
Model 2	3.22	0.036**	7.12	0.008*	3.79	0.0258**

Not: *, **, *** Sırasıyla değişkenlerin %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeylerinde durağan olduklarını ifade etmektedir.

Tablo 7: Birim Etkisinin Kontrolü: LR, Scorr, LM Testi Sonuçları

Modeller	LR Testi		Scorr Testi		LM Testi	
	İstatistik Değeri	Olasılık Değeri	İstatistik Değeri	Olasılık Değeri	İstatistik Değeri	Olasılık Değeri
Model 1	6.33	0.006*	25.89	0.0000*	14.71	0.0000*
Model 2	0.99	0.159	3.08	0.079***	1.44	0.1148

Not: *, **, *** Sırasıyla değişkenlerin %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeylerinde durağan olduklarını ifade etmektedir.

Tablo 6, Model 1 ve Model 2 için zaman etkisinin varlığını kontrol etmek amacıyla kullanılan LR, Scorr ve LM testlerinin sonuçlarını sunmaktadır. Her üç testin de istatistik değerleri ve olasılık değerleri dikkate alındığında, her iki modelde de zaman etkilerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Tablo 6'da ise Model 1 ve Model 2 için birim etkisinin varlığı kontrol edilmiştir. Model 1 için birim etkilerin anlamlı, Model 2 için ise birim etkilerin anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Durağanlık ve birim etkisi testlerinin ardından, modelde birim etkilerinin bağımsız değişkenlerle korelasyonlu olup olmadığını değerlendirmek amacıyla Hausman testi uygulanmıştır. Bu test, sabit etkiler modeli ile tesadüfi etkiler modeli arasındaki farkı istatistiksel olarak belirleyerek, hangi modelin daha uygun olduğunu ortaya koymaktadır (Hausman, 1978). Hausman testi sonuçları, modelin doğruluğunu ve geçerliliğini sağlamak için önemli bir göstergedir. Hausman testine ait hipotezler:

$$H_0: E(X_{it}\mu_i) = 0 ; \text{Sabit etkiler tahmincisi tutarlı fakat tesadüfi etkiler tahmincisi etkin.}$$

$H_1: E(X_{it}\mu_i) \neq 0 ; \text{Sabit etkiler tahmincisi tutarlı fakat tesadüfi etkiler tahmincisi tutarsız.}$
Hausman testi sonuçları aşağıdaki gibidir:

Tablo 8. Hausman Testi Sonuçları

Modeller	Hausman Testi	
	İstatistik Değeri	Olasılık Değeri
Model 1	0.00	1.0000
Model 2	0.00	1.0000

Not: *, **, *** Sırasıyla değişkenlerin %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeylerinde durağan olduklarını ifade etmektedir.

Tablo 8'de yer alan Hausman testi sonuçları, Model 1 ve Model 2 için tesadüfi etkiler modelinin uygun olup olmadığını değerlendirmektedir. Her iki modelde de test istatistikleri oldukça düşük olup, p-değerleri (olasılık değerleri) 1.0000'dir. Bu p-değerleri 0.05'ten büyük olduğundan, her iki modelde de tesadüfi etkiler modelinin sabit etkiler modeline göre uygun olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, Model 1 ve Model 2 için tesadüfi etkiler modelinin kullanılması uygun kabul edilmektedir. Uygun modelin belirlenmesi için yapılan tüm testler sonucunda, Model 1 için Çift Yönlü Birim ve Zaman Etkili Tesadüfi Etkiler Tahmincisi geçerli iken Model 2 için Tek Yönlü Zaman Etkili Tesadüfi Etkiler Tahmincisi geçerlidir.

Panel veri analizinde, havuzlanmış en küçük kareler (EKK) modeli ile sabit ve rassal etkiler tahmincisi için belirli varsayımlar bulunmaktadır. Bu varsayımlar arasında modellerde heteroskedasitenin, otokorelasyonun ve birimler arası korelasyonun kontrol edilmesi gerekmektedir. Heteroskedasitenin var olup olmadığını değerlendirmek için Levene, Brown ve Forsythe testi, otokorelasyonun tespitinde hata terimleri arasındaki ilişkiyi analiz etmek için Bhargava, Franzini, Narendranathan'ın Durbin Watson testi ve Baltagi Wu'nun Yerel En İyi Değişmez testi kullanılmıştır. Birimler arası korelasyon için ise Pesaran, Frees ve Friedman testleri uygulanmıştır. Bu testler, modellerin doğruluğunu ve geçerliliğini sağlamak için kritik öneme sahiptir. Bu nedenle, analizlerde bu tür sorunların olup olmadığını kontrol etmek ve gerektiğinde düzeltici önlemler almak önemlidir. Testlere ait bulgular aşağıdadır:

Tablo 9: Otokorelasyon Test Sonuçları

Modeller	Bhargava, Franzini, Narendranathan'ın Durbin Watson Testi	Baltagi Wu'nun Yerel En İyi Değişmez Testi
	DW Değeri	Baltagi-Wu LBI Değeri
Model 1	1.6442	1.7528
Model 2	1.7340	1.8150

Tablo 9'da Bhargava, Franzini ve Narendranathan'ın Durbin Watson ve Baltagi-Wu test sonuçları yer almaktadır. DW ve LBI değerleri 2'den küçük olduğundan H_0 hipotezi ret edilmektedir. Her iki tesadüfi etkili model için de otokorelasyon vardır.

Tablo 10: Heteroskedasite Test Sonuçları

Modeller	Levene, Brown ve Forsythe Testi
Model 1	W0 = 1.3924 df(4, 150) Pr > F = 0.2393 W50 = 1.1668 df(4, 150) Pr > F = 0.3278 W10 = 1.3092 df(4, 150) Pr > F = 0.2692
Model 2	W0 = 0.7087 df(4, 150) Pr > F = 0.5872 W50 = 0.6248 df(4, 150) Pr > F = 0.6455 W10 = 0.6186 df(4, 150) Pr > F = 0.6500

Tablo 10'un ilk sütununda Levene, Brown ve Forsythe testi sonuçları yer almaktadır. Sonuçlara göre Levene, Brown ve Forsythe istatistikleri (W0, W50, W10) (4,150) serbestlik dereceli Snedecor F tablosu ile karşılaştırılarak "birimlerin varyansları eşittir" şeklinde kurulan H_0 hipotezi reddedilememiştir (Tatoğlu, 2016: 236). Her iki modelde birimlerin varyanslarının eşit olduğu başka bir deyişle değişen varyans sorunu olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 11: Birimler Arası Korelasyon Test Sonuçları

Modeller	Pesaran Test		Frees Test		Friedman Test	
	İstatistik Değeri	Olasılık Değeri	İstatistik Değeri	Olasılık Değeri	İstatistik Değeri	Olasılık Değeri
Model 1	4.567	0.0000*	0.7780	0.0000*	73.456	0.0000*
Model 2	4.054	0.0001*	1.131	0.0000*	84.421	0.0000*

Not: *, **, *** Sırasıyla değişkenlerin %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeylerinde durağan olduklarını ifade etmektedir.

Tablo 11, Model 1 ve Model 2 için birimler arası korelasyonu değerlendiren Pesaran, Frees ve Friedman test sonuçlarını göstermektedir. Her üç testin sonuçlarına göre, Model 1 ve Model 2'de birimlerarası korelasyonun anlamlı olduğu belirlenmiştir. Varsayımdan sapmalar için yapılan testler sonucunda otokorelasyon ve birimler arası korelasyonun var olduğu görülmektedir. Varsayımdan sapmalar halinde bazı düzeltme yöntemleri mevcuttur. Tek yönlü birim etkili tesadüfi etkiler tahmini sonucunda hata teriminde, otokorelasyon ve birimler arası korelasyon olduğu

varsayımı altında parametreler Driscoll ve Kraay Tahmin Yöntemi kullanılarak tutarlı sonuçlar elde edecektir.

Driscoll ve Kraay Tahmin Yöntemi, panel veri analizinde standart hata tahminlerini iyileştirmek amacıyla kullanılan bir tekniktir. Bu yöntem, hata terimlerinin hem zaman içinde otokorelasyonlu hem de birimler arasında korelasyonlu olabileceği durumlarda sağlam standart hatalar sağlamaktadır (Driscoll ve Kraay, 1998, s. 550). Bu tahminci, büyük T ve N durumunda bile heteroskedasite varlığında tutarlı, uzamsal ve dönemsel korelasyonun genel formlarında dirençli standart hatalar üretmektedir (Yerdelen Tatoğlu, 2016, s. 276). Bu yöntem, büyük T (zaman boyutu) ve küçük N (birim sayısı) koşullarında kullanıldığında tahminlerin geçerliliğini artırmakta ve model tahminlerinin güvenilirliğini sağlamaktadır. Bu özellikleri sayesinde Driscoll ve Kraay Tahmin Yöntemi, panel veri analizinde yaygın olarak tercih edilen bir yöntemdir. Bu yöntemle tahmin edilen Model 1 ve Model 2 sonuçları aşağıdadır.

Tablo 12: ROA Modeli Driscoll ve Kraay Tahminci Sonuçları

Bağımlı Değişken: ROA		Model 1		
Değişken	Katsayı	Driscoll Kraay Std. Hata	Olasılık Değeri	
BUYUME	-0.0002887	0.0001256	0.029**	
KTT	-0.0000161	0.00000751	0.040**	
FHG	0.0000641	0.0000594	0.289	
DK	0.0021144	0.0006736	0.004*	
KPO	0.000479	0.0002817	0.099***	
Sabit Terim	-0.0019469	0.0074857	0.797	
N	155			
Düzeltilmiş R2	0.3002			
Wald İstatistiği	148.83 (0.0000*)			

Not: *, **, *** Sırasıyla değişkenlerin %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeylerinde durağan olduklarını ifade etmektedir.

Tablo 13: ROE Modeli Driscoll ve Kraay Tahminci Sonuçları

Bağımlı Değişken: ROE		Model 2		
Değişken	Katsayı	Driscoll Kraay Std. Hata	Olasılık Değeri	
BUYUME	-0.0033403	0.0020422	0.112	
KTT	-0.0002962	0.0000991	0.006*	
FHG	0.0010785	0.0011229	0.344	
DK	0.0302531	0.0126518	0.023**	
KPO	0.0083564	0.0037715	0.034**	
Sabit Terim	-0.0610875	0.148709	0.684	
N	155			
Düzeltilmiş R2	0.2568			
Wald İstatistiği	128.47 (0.0000*)			

Not: *, **, *** Sırasıyla değişkenlerin %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeylerinde durağan olduklarını ifade etmektedir.

Tablo 12' ve Tablo 13'de sunulan Driscoll ve Kraay tahminci sonuçları, ROA (Aktif Kârlılığı) ve ROE (Özsermaye Kârlılığı) modelleri için yapılan panel veri analizinin önemli bulgularını ve katılım bankaları açısından ekonomik yorumlarını içermektedir. Bu analiz, Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının performansını etkileyen temel ekonomik faktörlerin incelenmesine olanak tanımaktadır.

ROA modelinde, büyüme oranının ROA üzerindeki etkisi negatif ve anlamlıdır (p=0.029). Bu durum, büyüme oranlarının artmasının katılım bankalarının kârlılığını azaltabileceğini gösterir. İktisat teorisine göre, yüksek büyüme oranları, kaynak kullanımında verimlilik kaybına ve artan maliyetlere yol açabilir. Kredi temerrüt takası (KTT), ROA üzerinde negatif ve anlamlı bir etki göstermektedir (p=0.040). Bu, kredi temerrüt takasındaki artışların bankaların kârlılığını olumsuz etkilediğini gösterir. KTT, ülkenin kredi riskini yansıtır ve bu risk arttığında, bankaların borçlanma maliyetleri artar ve kârlılık düşer. Finansal hizmetlere güvenin (FHG) ROA üzerindeki etkisi pozitif

ancak istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.289$). Bu, güvenin kârlılık üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını gösterir. Teorik olarak, güvenin yüksek olması bankaların performansını artırabilir, ancak bu veri setinde böyle bir etki gözlenmemiştir. Döviz kurunun (DK), ROA üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki göstermektedir ($p=0.004$). Döviz kuru artışları, bazı katılım bankaları için rekabet avantajı sağlayarak kârlılığı artırabilir. Bu, yerel para biriminin değer kaybetmesiyle yabancı yatırımcılar için daha cazip hale gelen bankaların artan faaliyetleriyle açıklanabilir. Kar payı oranlarının (KPO) ROA üzerindeki etkisi pozitif ancak sınırda anlamlıdır ($p=0.099$). Kar payı oranlarının artması, bankaların kârlılığını artırabilir. Yatırımcılar, yüksek kar payı oranlarını olumlu değerlendirir ve bu durum bankaların performansını pozitif yönde etkiler.

ROE modelinde, büyüme oranının ROE üzerindeki etkisi negatif ancak anlamlı değildir ($p=0.112$). Büyüme oranlarının artması, bankaların özkaynak kârlılığını azaltabilir. İktisat teorisi, yüksek büyüme oranlarının maliyetleri artırabileceğini ve bu durumun kârlılığı düşürebileceğini öngörmektedir. Kredi temerrüt takası (KTT), ROE üzerinde negatif ve anlamlı bir etki göstermektedir ($p=0.006$). Kredi temerrüt takasındaki artış, bankaların özkaynak kârlılığını olumsuz etkiler. Kredi riski arttıkça, bankaların borçlanma maliyetleri artar ve bu durum özkaynak kârlılığını düşürmektedir. Finansal hizmetlere güvenin (FHG) ROE üzerindeki etkisi pozitif ancak istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.344$). Bu, güvenin özkaynak kârlılığı üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını gösterir. Teorik olarak, güven yüksekse bankaların performansı artabilir, ancak çalışmada böyle bir etki gözlenmemiştir. Döviz kurunun (DK), ROE üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki göstermektedir ($p=0.023$). Döviz kuru artışları, bankaların kârlılığını artırabilir. Değer kaybeden yerel para birimi, yabancı yatırımcılar için daha cazip hale gelebilir ve bu da bankaların faaliyetlerini artırarak kârlılığı pozitif etkileyebilir. Kar payı oranlarının (KPO) ROE üzerindeki etkisi pozitif ve anlamlıdır ($p=0.034$). Yüksek kar payı oranları, bankaların özkaynak kârlılığını artırabilir. Yatırımcılar, yüksek kar paylarını olumlu değerlendirir ve bu durum bankaların performansını artırmaktadır.

6. Sonuç

Kârlılık, piyasada faaliyet gösteren tüm işletmeler için en önemli konulardan biridir. Çünkü bir işletmenin varlığı, faaliyetleri sonucunda elde edilen kârla yakından ilgilidir. İşletmelerin elde edeceği kâr yanında, söz konusu kârlılığın sürdürülebilir olması da oldukça önemlidir. Bu nedenle kârlılık, ticari ve finansal bir kuruluş olan bankalar için de önemli bir finansal performans göstergesidir. Bu bağlamda, bankaların kârlılığını etkileyen faktörlerin neler olduğunun belirlenmesi oldukça anlamlıdır.

Bu çalışmada, Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının kârlılığı üzerinde hangi faktörlerin etkili olduğunu belirlemek amacıyla, beş katılım bankasının (Albaraka, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Vakıf Katılım ve Ziraat Katılım) 2016:Q1-2023Q4 dönemlerindeki finansal verileri içeren bir veri seti ve makroekonomik göstergeler kullanılarak panel veri analizi yapılmıştır. Çalışmada, büyüme oranı, kredi temerrüt takas oranı, finansal hizmetlere güven değişkeni, döviz kuru ve kar pay oranı gibi değişkenlerin aktif karlılık (ROA) ve öz kaynak karlılığı (ROE) üzerindeki etkisi analiz edilmiştir.

Çalışmanın bulgularına göre, finansal hizmetlere güven endeksinin katılım bankalarının performansı üzerindeki etkisi anlamsız iken döviz kuru ve kâr payı oranlarının katılım bankalarının performansı üzerinde önemli ve pozitif etkileri olduğu görülmüştür. Bu faktörler, katılım bankalarının daha kârlı ve sürdürülebilir bir performans sergilemesine katkıda bulunmuştur. Özellikle döviz kurunun her iki modelde de yüksek anlamlılık düzeyinde pozitif etkiler göstermesi, katılım bankalarının uluslararası piyasalarda etkin olduğunu ortaya koymaktadır.

Öte yandan, büyümenin aktif karlılık üzerinde anlamlı olduğu özkaynak karlılık üzerinde etkisi ise anlamsız etkiler ortaya koyduğu ortaya çıkmıştır. Bu durumda büyümenin aktif karlılığını olumsuz yönde etkilemesi katılım bankalarının büyüdükçe varlıklarını verimli bir şekilde

kullanmadığını göstermektedir. Büyümenin özkaynak karlılığı üzerindeki etkisinin anlamsız olması, büyümenin finansmanında borçlanma yerine özkaynak kullanımının yeterli olmadığını veya özkaynakların getirisi üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Kredi temerrüt riski her iki modelde de anlamlı ve negatif bir etki göstermiştir, bu da katılım bankalarının piyasa tarafından yüksek riskli olarak algılandığını ve artan borçlanma maliyetlerinin karlılıklarını olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu durum katılım bankalarının risk yönetiminde iyileştirmelere gitmesini mecbur kılmaktadır. Bu bulgular, katılım bankalarının performansını artırmak ve sürdürülebilir kârlılığı sağlamak için döviz işlemlerinin önemini vurgulamakta, büyüme dönemlerinde risk yönetimine daha fazla dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Sonuç olarak, katılım bankalarının karlılığı üzerinde makroekonomik göstergelerin etkili olduğu ifade edilebilir.

Literatürde çalışma sonuçlarına benzerlik gösteren Supiyadi vd.'nin (2019) çalışmalarında GSYİH ve kredi risklerinin karlılık üzerinde anlamlı ve olumsuz bir etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde Abou Elseoud vd. (2020), Ürgüp (2022) ve Supiyadi vd. (2019) çalışmalarında ekonomik büyümenin ve kredi riskinin bankaların kârlılığına doğrudan bir katkı sağlamadığını, hatta olumsuz etkileyebileceğini ileri sürülmüştür. Benzer şekilde Dodi vd. (2018) çalışmasında enflasyonun karlılık üzerinde pozitif bir etkisi olduğunu ve GSYİH ile kredi riskinin kârlılık üzerinde negatif etkisi olduğunu ifade etmiştir. Karakuş ve Küçük (2016) ve Demez vd. (2018) çalışmalarında döviz kuru ve enflasyon gibi makroekonomik faktörlerin karlılık üzerinde olumsuz etkileri olduğunu ifade etmişlerdir.

Çalışma bulguları ile benzerlik göstermeyen çalışmalarda mevcuttur. Örneğin Zeitun (2012) çalışmasında ekonomik büyümenin bankaların performansını desteklediğini ifade etmiştir. Benzer şekilde Adekola (2016) ve Sarıdoğan (2020) çalışmalarında büyüme ile karlılık arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ve büyümenin karlılığı olumlu etkilediği ifade edilmiştir.

Çalışmanın genel sonuçları ile ilgili benzerlik gösteren çalışmalar da mevcuttur. Aydın (2019) ve Parlakkaya vd., (2020) çalışmalarında bankaların karlılığı üzerinde makroekonomik değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı etkiler gösterdiği ifade edilmiştir. Pan ve Pan (2014) ise makroekonomik unsurların bankaların kârlılığı üzerinde belirli bir etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir Samad (2015) ise çalışmasında banka büyüklükleri ve makroekonomik değişkenlerin kârlar üzerinde hiçbir etkisinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Bu çalışma, Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının kârlılığı üzerinde etkili olan faktörleri inceleyerek, literatürdeki diğer benzer çalışmalardan bazı önemli açılardan ayrılmaktadır. Katılım bankalarının kendine özgü iş modelleri ve finansal yapıları, bu çalışmanın sektöre özgü derinlemesine bir analiz sunmasını sağlamaktadır. Katılım bankacılığı sektörünün dinamiklerini anlamak, bu bankaların kârlılıklarını artırmak ve sürdürülebilir finansal performanslarını korumak için kritik öneme sahiptir.

Çalışma, makroekonomik göstergelerin yanı sıra banka içi değişkenlerin de kârlılık üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde ele almıştır. Bu kapsamda, büyüme oranı, kredi temerrüt takas oranı, finansal hizmetlere güven değişkeni, döviz kuru ve kâr payı oranı gibi çeşitli makroekonomik göstergeler incelenmiş, bu değişkenlerin katılım bankalarının aktif kârlılık (ROA) ve öz kaynak kârlılığı (ROE) üzerindeki etkileri detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Bu geniş kapsamlı analiz, katılım bankalarının kârlılığını etkileyen dışsal faktörlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Buna ek olarak, çalışmanın risk yönetimi ve kârlılık arasındaki ilişkiye yaptığı vurgu, diğer benzer çalışmalardan bir diğer ayırtıcı faktördür. Özellikle büyüme dönemlerinde katılım bankalarının daha fazla risk alması ve bu dönemde kârlılıklarının azalması, bankaların risk yönetim stratejilerinin etkinliğini değerlendirmek açısından önemli bir bulgudur.

Katılım bankalarının, döviz kuru dalgalanmalarına karşı kârlılıklarını korumak için daha proaktif ve stratejik bir döviz işlemleri yönetimi geliştirmeleri önerilmektedir. Bu stratejik yaklaşım,

bankaların uluslararası ticaret ve finansal hizmetlerde etkinliklerini artırmalarına yardımcı olacak ve kârlılıklarını daha sürdürülebilir kılacaktır.

Büyüme dönemlerinde ortaya çıkan kârlılık azalmalarının önüne geçmek için, katılım bankalarının risk yönetimi protokollerini daha da güçlendirmeleri gerekmektedir. Özellikle hızlı büyüme dönemlerinde etkin risk değerlendirme süreçleri uygulamak, bankaların uzun vadeli sürdürülebilir kârlılıklarını sağlamada kritik bir rol oynayacaktır.

Katılım bankalarının, makroekonomik değişkenlerin kârlılık üzerindeki etkilerini yakından izleyerek, değişen ekonomik koşullara hızla uyum sağlayabilecek esnek stratejiler geliştirmeleri önerilmektedir. Bu esnek stratejiler, bankaların kârlılığını sürdürülebilir kılmak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, bankaların performansını değerlendirirken çok yönlü bir yaklaşım benimsemeleri gerektiğini vurgulamakta ve gelecekteki stratejik planlamalar için önemli ipuçları sunmaktadır. Bu bulgular, katılım bankalarının finansal performanslarını artırmak ve sürdürülebilir kârlılıklarını korumak için makroekonomik değişkenleri dikkate alarak stratejik kararlar almalarının gereğini vurgulamaktadır.

Bu sonuçlar, katılım bankalarının kârlılıklarını etkileyen faktörlerin tam olarak anlaşılabilmesi için daha fazla araştırma yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle gelecekteki çalışmaların, katılım bankalarının kârlılıklarına etki eden başka içsel, dışsal ve sektörel faktörlerin etkisini incelemesi bu alan için büyük önem taşımaktadır. Bu tür çalışmalar, katılım bankalarının stratejik planlamalarını daha sağlıklı yapabilmelerine ve kârlılıklarını artırabilmek için gerekli önlemleri almalarına yardımcı olacaktır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Bu araştırmanın hazırlanmasında herhangi bir dış destek alınmamıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Çalışmada yazarların katkı oranı eşittir.

Çatışma Beyanı: Araştırmanın yazarları olarak herhangi bir çıkar çatışma beyanımız bulunmamaktadır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Bu araştırmanın her aşamasında “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Ayrıklı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu çalışmanın yazım sürecinde etik kurallarına uygun alıntı yapılmış ve kaynakça oluşturulmuştur. Çalışma intihal denetimine tabi tutulmuştur.

Kaynakça

- Abduh, M. and Issa, M. S. (2018). Profitability Determinants of Kuwait Banking Industry: Comparative Analysis between Islamic and Conventional Banks. *Iqtishadia: Jurnal Kajian Ekonomi dan Bisnis Islam STAIN Kudus*, 11(1), 1-26.
- Abou Elseoud, M. S., Yassin, M. and Ali, M. A. M. D. (2020). Using A Panel Data Approach to Determining the Key Factors of Islamic Banks' Profitability in Bahrain. *Cogent Business & Management*, 7(1), 1831754.
- Adekola, O. (2016). The Effect of Banks Profitability on Economic Growth in Nigeria. *Journal of Business and Management*, 18 (3), 1-9.
- Aktaş, M. ve Avcı, T. (2017). Katılım Bankacılığının Performansı Üzerinde Etkili Olan Finansal Oranlar, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 882-901.
- Alper, D. and Anbar, A. (2011). Bank Specific and Macroeconomic Determinants of Commercial Bank Profitability: Empirical Evidence from Turkey. *Business and Economics Research Journal*, 2(2), 139-152.
- Amba M. S., & Almuharraq F. (2013). Impact of the Financial Crisis on Profitability of the Islamic Banks vs Conventional Banks- Evidence from GCC, *International Journal of Financial Research*, 4(3), 83-93.
- Aris, R. (2010). Competitive Conditions in Islamic and Conventional Banking: A Global Perspective. *Review of Financial Economics*, 19, 101-108.

- Asadullah, M. (2017). Determinants of Profitability of Islamic Banks of Pakistan-A Case Study on Pakistan's Islamic Banking Sector. *1st International Conference on Advances in Business, Management & Law*, 1, 61-72.
- Aydın, Y. (2019). Türk Bankacılık Sektöründe Karlılığı Etkileyen Faktörlerin Panel Veri Analizi ile İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(1), 181-189.
- Bartram, S. M., Conrad, J. S., Lee, J. and Subrahmanyam, M. G. (2019). Credit default swaps around the world: Investment and financing effects. *Review of Financial Studies, forthcoming., WBS Finance Group Research Paper*, (248). Access Address: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3157187>
- BDDK (2024). Bankacılık İstatistikleri. Erişim Adresi: <https://www.bddk.org.tr/>
- Brischetto, A. and Voss, G. (2021). The Impact of Exchange Rate Movements On Bank Profitability in Emerging Markets. *Emerging Markets Finance and Trade*, 57(3), 652-670.
- Dağilgan, G. (2023). Türkiye'de Katılım Bankacılığının Performans Değerlendirmesi: Panel Veri Analizi. *Toplum Ekonomi ve Yönetim Dergisi*, 4(1), 51-64.
- Demez, S., Ustaoglu M. and İncekara A. (2018). Determining and Examining the Performance Index of Dual Banking System: A Panel Data Comparative Analyse for Turkey. *Istanbul Journal of Economics*, 68(2), 221-241.
- Dodi, D., Supiyadi D. and Arief, M. (2018). Islamic Bank Profitability: A Study of Islamic Bank in Indonesia. *The International Journal of Business Review*, 1(1), 55-65.
- Driscoll, J.C. and Kraay, A. C. (1998). Consistent Covariance Matrix Estimation with Spatially Dependent Panel Data. *Review of Economics and Statistics*, 80(4), 549- 560.
- Gökalp, F. (2014). Kriz Öncesi ve Kriz Sonrası Dönemler İtibariyle Katılım Bankaları ve Ticari Bankaların Kârlılığı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 191-201.
- Gul, S., Irshad, F. and Zaman, K. (2011). Factors Affecting Bank Profitability in Pakistan. *Romanian Economic Journal*, 14(39), 61-87.
- Güler, S. (2019). Banka Kârlılık Oranlarının Panel Veri Analizi ile Değerlendirilmesi: Türkiye'de Faaliyet Gösteren Mevduat ve Katılım Bankalarının Karşılaştırılması. *İzmir Democracy University Social Sciences Journal*, 2(2), 173-190.
- Hasan, M. M. and Dridi, J. (2010). *The Effects of the Global Crisis On Islamic and Conventional Banks: A Comparative Study*. IMF Working Papers, 1-46.
- Hausman, J., A. (1978). Specification Tests in Econometrics, *Econometrica*, 46(2), 1251-1271.
- ICD Thomson Reuters (2018), Islamic Finance Development Report. Erişim adresi: <https://icd-ps.org>
- Karakuş, E ve Yılmaz Küçük, Ş. (2016). Katılım Bankalarında Kârlılığın Belirleyicileri: Türkiye Örneği İçin Bir Panel Veri Analizi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 119-131.
- Khan, M. M. S., Ijaz, F. and Aslam, E. (2014). Determinants of Profitability of Islamic Banking Industry: An Evidence from Pakistan. *Business & Economic Review*, 6(2), 27-46.
- Khrawish, H. A. (2011). Determinants of Commercial Banks Performance: Evidence from Jordan. *International Research Journal of Finance and Economics*, 81(1), 148-159.

- Kusumastuti, W. I. and Alam, A. (2019). Analysis of Impact of CAR, NPF, BOPO on Profitability of Islamic Banks (Year 2015-2017), *Journal of Islamic Economic Laws*, 2(1), 30-59.
- Levin, A., Lin, C. F. and Chu, C. S. J. (2002). Unit Root Tests in Panel Data: Asymptotic and Finite-Sample Properties. *Journal of Econometrics*, 108(1), 1-24.
- Mahmud, K., Mallik, A., Imtiaz, M. F. and Tabassum, N. (2016). The Bank-Specific Factors Affecting the Profitability of Commercial Banks in Bangladesh: A Panel Data Analysis. *International Journal of Managerial Studies and Research*, 4(7), 67-74.
- Mimouni, K., Smaoui, H., Temimi, A. and Al-Azzam, M. (2019). The Impact of Sukuk on the Performance of Conventional and Islamic Banks. *Pacific-Basin Finance Journal*, 54, 42-54.
- Obamuyi, T. M. (2013). Determinants of Banks' profitability in A Developing Economy: Evidence From Nigeria. *Organizations and Markets in Emerging Economies*, 4(8), 97-111.
- Pan, Q. and Pan, M. (2014). The Impact of Macro Factors On the Profitability of China's Commercial Banks in The Decade After WTO Accession. *Open Journal of Social Sciences*, 2(9), 64-69.
- Parlakkaya, R., Çürük, S. A., Kahraman, Ü. and Şen, G. (2020). Determination of Factors Affecting the Profitability Variables by Panel Data Analysis in The Islamic Banks: The Case of Turkey. *Bilimname*, (42), 41-61.
- Pesaran, M. H. (2004). General Diagnostic Tests for Cross Section Dependence in Panels. *University of Cambridge Faculty of Economics Cambridge Working Papers in Economics*. 1240
- Riaz, S. (2013). Profitability Determinants of Commercial banks in Pakistan, Proceedings of 6th *International Business and social Sciences Research Conference*, 3-4 January, Dubai, and UAE. Available at: <http://www.wbiconpro.com/603-Samina.pdf>.
- Samad, A. (2015). Determinants Bank Profitability: Empirical Evidence from Bangladesh Commercial Banks. *International Journal of Financial Research*, 6(3), 173-179.
- Sarıdoğan, H. Ö. (2020). Katılım Bankalarının Performansını Etkileyen Faktörler: Küresel Kriz Bağlamında Bir Dinamik Panel Veri Analizi. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(21), 148-167.
- Supiyadi, D., M. Arief and N. Nugraha, (2019). The Determinants of Bank Profitability: Empirical Evidence from Indonesian Sharia Banking Sector, *Advances in Economics. Business and Management Research*, 65, 21-26.
- TKBB (2019). *Katılım Bankaları 2019 Raporu*. Erişim adresi: <https://tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/Katilim-Bankalari-2019.pdf>
- TKBB (2023). *Türkiye Finans Sektöründe Katılım Bankacılığı*. Erişim adresi: <https://tkbb.org.tr/faaliyetler/yayinlar/sector-sunumlari>
- TKBB, (2021), *Katılım Bankacılığı Nedir? Nasıl Çalışır?*. Erişim adresi: <https://tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/TKBB-Katilim-Bankaciligi-Nedir-Brosur.pdf>
- Tüzün, O. ve Ceylan, I. E. (2018). Finansal Hizmetler Güven Endeksi İle Kredi Temerrüt Takası (CDS) arasındaki nedensellik ilişkisi. *Safranbolu/Karabük (International Conference) 12th-14th September 2018*.
- Ürgüp, S. E. (2022). Türk Katılım Bankalarının Finansal Performansı Üzerinde Etkili Olan Faktörlerin Panel Veri Analizi ile İncelenmesi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 433-441.
- Yerdelen Tatoğlu, F. (2016). *Panel Veri Ekonometrisi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Yerdelen Tatoğlu, F. (2017). *Panel Zaman Serileri Analizi*. İstanbul: Beta Yayınları.

- Yılmaz, C. ve Özgür, E. (2021). Katılım Bankalarında Kârlılığa Etki Eden Faktörlerin Tespiti İçin Panel Veri Analizi Uygulaması. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (92), 1-20.
- Zeitun, R. (2012). Determinants of Islamic and Conventional Banks Performance in GCC Countries Using Panel Data Analysis. *Global Economy and Finance Journal*, 1, 53-72.